FÖRSLAG TILL AVGÖRANDE AV GENERALADVOKAT ANTONIO SAGGIO

föredraget den 9 mars 2000 *

Föremålet för tvisten och de nationella bestämmelserna

1. Genom förevarande begäran om förhandsavgörande begär Tribunal de police de Belley i huvudsak att domstolen skall fastställa huruvida de franska bestämmelserna, vari användningen av beteckningen emmentaler på ostar vars former inte täcks av en hård guldgul kant förbjuds, utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion i den mening som avses i artikel 30 i EG-fördraget (nu artikel 28 EG). Innan denna fråga kan besvaras måste det dock först fastställas huruvida villkoren för att den nationella domstolen skall tillämpa denna gemenskapsbestämmelse är uppfyllda, eftersom det i förevarande mål är fråga om ett brottmålsförfarande avseende ett franskt företag som tillverkar och saluför ost på det nationella territoriet.

2. Av beslutet om hänskjutande och den franska regeringens yttrande framgår att det i artikel 3 första stycket i dekret nr 84-1147 av den 7 september 1984 föreskrivs att "[m]ärkning och metoder för märkning... inte [får] vara sådana att köparen eller konsumenten vilseleds, i synnerhet vad avser livsmedlets kännetecknande egenskaper, närmare bestämt dess beskaffenhet, identitet, kvalitet, sammansättning, mängd, hållbarhet, förvaring, ursprung eller härkomst och tillverknings- eller utvinningsmetod".

Livsmedlets "kännetecknande egenskaper" enligt nämnda artikel 3 definieras i dekret nr 88-1206 av den 30 december 1988 (nedan kallat 1988 års dekret), vari stadgas att "de beteckningar som räknas upp i bilagan endast får användas för ostar som uppfyller de krav i fråga om tillverkning och sammansättning som anges i nämnda bilaga". Emmentaler beskrivs på följande sätt: "en fast, smält, pressad massa som är saltad på ytan eller i saltlake. Till färgen skall den vara elfenbensvit till ljusgul, med körsbärsstora till valnötsstora hål. Den skall ha en guldgul till ljusbrun kant som är hård och torr".

Det nationella förfarandet och tolkningsfrågan

3. Till följd av en kontroll som gjordes den 5 mars 1996 hos bolaget Schoeffer SA,

* Originalspråk: italienska.

med säte i Avignon, upptäckte den regionala styrelsen för konkurrens, konsumtion och bedrägeribekämpning i Vaucluse 260 emmentalerostar utan någon hård och torr kant. Dessa ostar kom från mejeribolaget Laiterie d'Argis, vars tekniske chef är Jean-Pierre Guimont, klagande i målet vid den nationella domstolen.

Den 6 januari 1998 förpliktades Jean-Pierre Guimont genom beslut enligt ett förenklat förfarande att betala 260 dagsböter à 20 FRF för innehav i försäljningssyfte, försäljning eller utbjudande till försäljning av ost med vilseledande märkning. Det var just fråga om emmentalerost utan yttre kant.

Jean-Pierre Guimont överklagade detta beslut och avfärdade därvid bland annat att den franska lagstiftningen vad gäller beteckningen emmentalerost utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en kvantitativ importrestriktion och således strider mot de allmänna reglerna på den inre marknaden enligt artiklarna 3 a (nu artikel 4 EG i ändrad lydelse), 30 och följande artiklar i EG-fördraget.

4. Tribunal de police de Belley bedömde således att det var nödvändigt att vilandeförklara målet och ställde följande tolkningsfråga till domstolen: "Skall artiklarna 3 a, 30 och följande artiklar i Fördraget om upprättandet av den Europeiska gemenskapen, i dess ändrade lydelse, tolkas så att de franska bestämmelser som följer av dekret nr 88-1206 av den 30 december 1988, varigenom tillverkning och försäljning i Frankrike av kantfri ost under beteckningen emmentalerost förbjuds, skall anses utgöra en kvantitativ importrestriktion eller en åtgärd med motsvarande verkan för handeln inom gemenskapen?"

Upptagande till sakprövning

5. Den franska regeringen har, med stöd av den danska regeringen, funnit att tolkningsfrågan inte kan tas upp till sakprövning med hänvisning till den rent interna karaktären av det fall som är föremål för tvisten i fråga.

De två intervenerande parterna har yrkat att domstolen inte skall bekräfta den inriktning som inleddes med domen i de förenade målen Pistre av år 1997[1], i vilken domstolen avgjorde en tolkningsfråga, trots att de faktiska omständigheterna som utmärkte tvisterna vid den nationella domstolen var begränsade till det nationella territoriet. I detta mål begärde den franska hänskjutande domstolen att domstolen skulle tolka artikel 30 med avseende på de franska bestämmelserna, enligt vilka det är förbjudet att märka charkuterivaror med beteckningen berg eller Lacaunebergen

1 — Dom av den 7 maj 1997 i de förenade målen C-321/94—C-324/94 (REG 1997, s. I-2343).

utan att dessförinnan ha erhållit tillstånd från behöriga administrativa myndigheter. Ett sådant tillstånd avser just användningen av beteckningar som är förbehållna bergsområden. Svarandena i målet vid den nationella domstolen var franska medborgare, vilka hade förbjudits att tillverka och försälja sina egna charkuteriprodukter i Frankrike. Domstolen, som hänvisade till begreppet åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion, som myntades i domen i målet Dassonville [2], och som godtog att tillämpningen av en nationell bestämmelse som inte på något sätt avser import av varor inte omfattas av tillämpningsområdet för artikel 30 i fördraget [3], fastslog dock i denna dom att "man likväl inte [kan] bortse från den senare artikeln endast av det skälet att alla omständigheter i det konkreta mål som är anhängigt vid den nationella domstolen inskränker sig till en enda medlemsstat". Vad avser det förhållande som gav upphov till tvisten i målet vid den nationella domstolen kan "[t]illämpningen av en nationell bestämmelse i ett sådant fall... nämligen även medföra verkningar för den fria rörligheten av varor mellan medlemsstaterna, särskilt då bestämmelsen i fråga gynnar saluföring av varor med inhemskt ursprung till förfång för importerade varor". Enligt domstolen skulle tillämpningen av en nationell bestämmelse "[ä]ven om [den] endast var tillämplig på inhemska producenter... under sådana omständigheter i sig skapa och upprätthålla en behandling som skilde sig åt mellan dessa båda varukategorier, vilket, åtminstone potentiellt, skulle kunna hindra handeln inom gemenskapen" [4].

Till skillnad från det mål som hänskjutits till domstolen av Tribunal de Belley kännetecknades de nämnda målen således av den omständigheten att framställningen av charkuterier, enligt de nationella bestämmelserna avseende beteckningen berg, knöts till en särskild ursprungsort för produkternas råvaror, och ett särskilt tillståndsförfarande var ett villkor för användningen av denna beteckning. Domstolen förefaller ha dragit den slutsatsen av dessa omständigheter att redan tillämpningen i sig av de omtvistade bestämmelserna på nationella produkter i viss mån skulle kunna påverka importen av charkuterivaror med samma beteckning.

6. Man kan dock inte bortse från att detta ställningstagande har ett äldre ursprung [5], närmare bestämt i domen i målet Smanor av år 1988, i vilken domstolen meddelade ett förhandsavgörande beträffande omstän-

2 — Dom av den 11 juli 1974 i mål 8/74 (REG 1974, s. 837; svensk specialutgåva, volym 2, s. 343), punkt 5.

3 — Domstolen hänvisar i detta avseende till dom av den 15 december 1982 i mål 286/81, Oosthoek's Uitgeversmaatschappij (REG 1982, s. 4575; svensk specialutgåva, volym 6, s. 583), i vilken det fastställdes att "tillämpningen av den nederländska lagstiftningen på försäljningen i Nederländerna av uppslagsverk framställda i Nederländerna inte har något samband med import och export av varor och följaktligen inte omfattas av artiklarna 30 och 34. Vid försäljning i Nederländerna av uppslagsverk framställda i Belgien och försäljning i andra medlemsstater av uppslagsverk framställda i Nederländerna rör det sig dock om handelstransaktioner inom gemenskapen", som måste beaktas för förverkligandet av den gemensamma marknaden (punkt 9). Se, för ett liknande resonemang, dom av den 14 december 1982 i de förenade målen 314/81—316/81 och 83/82, Waterkeyn m.fl. (REG 1982, s. 4337; svensk specialutgåva, volym 6, s. 575).

4 — Denna rättspraxis förefaller finna stöd i dom av den 22 oktober 1998 i mål C-184/96, kommissionen mot Frankrike (REG 1998, s. I-6197), i vilken domstolen avgjorde ett mål om fördragsbrott som avsåg nationell lagstiftning om beteckningen av beredningar av foie gras, det vill säga en åtgärd som utan åtskillnad var tillämplig på såväl nationella som utländska produkter. Med hänsyn till arten av och föremålet för kommissionens talan och således till avsaknaden av en nationell tvist som skall avgöras, uppkom avseende denna talan inte frågan huruvida EG-domstolens dom är relevant i förhållande till rent nationella förhållanden.

5 — I detta hänseende hänvisas till det detaljerade avsnitt avseende rättspraxis som återfinns i generaladvokaten Jacobs förslag till avgörande i målet Pistre m.fl. (REG 1996, s. I-2346), föredraget den 24 oktober 1996.

digheter som saknade anknytning utanför det nationella territoriet. Tvisten i fråga hade inletts av ett franskt bolag som ifrågasatte den franska lagstiftningen om märkning och presentation av yoghurt, med vars stöd bolaget hade förbjudits att tillverka och sälja djupfryst yoghurt på det franska territoriet. Generaladvokaten påpekade i sitt förslag till avgörande att det var ett rent nationellt förhållande som låg till grund för förfarandet vid den nationella domstolen. Han ansåg dock att det ankom på den hänskjutande domstolen att avgöra om det var nödvändigt att få ett förhandsavgörande för att kunna avgöra målet och att domstolen, när en tolkningsfråga väl har ställts, således är skyldig att ge ett svar. EG-domstolen anslöt sig till detta ställningstagande. Domstolen, som utgick från att de franska bestämmelserna kunde medföra restriktiva verkningar på importen av produkter från andra medlemsstater och som fastslog att "det i det system som har införts genom artikel 177 i fördraget ankommer på den nationella domstolen att, i förhållande till de faktiska omständigheterna i fallet, bedöma om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken mot bakgrund av de faktiska omständigheterna i målet" [6], fastställde att artikel 30 utgör ett hinder för en nationell lagstiftning enligt vilken beteckningen yoghurt endast får användas för färsk yoghurt och inte för djupfryst yoghurt. Domstolen begränsade dock sitt svar till att gälla uteslutande importerade produkter [7].

7. Den fråga som den franska och den danska regeringen väcker om relevansen av artikel 30 för avgörande av tvisten vid den nationella domstolen skall, enligt min mening, således inte besvaras endast på grundval av en abstrakt bedömning av de nationella bestämmelsernas verkningar på importen från andra medlemsstater, eftersom frågan även avser huruvida förhandsavgörandet är relevant för målet vid den nationella domstolen, åtminstone vad avser tolkningen av artikel 30 i fördraget. Det råder inget tvivel om att prövningen av de särskilda omständigheter som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, och den därpå följande bedömningen av huruvida dessa är av rent intern art, i princip ankommer på den nationella domstolen. Denna domstol är skyldig att bedöma om det på grundval av just gemenskapsrättens tillämplighet på den nationella tvisten är relevant att ställa en tolkningsfråga. Som generaladvokaten med rätta noterade i målet Belgapom [8] kan domstolen dock, när det "på ett uppenbart sätt framgår av de faktiska omständigheter som den hänskjutande domstolen angivit", avstå från att besvara tolkningsfrågan om den anser att den situation som föranlett den nationella tvisten är rent intern. Vad gäller det

6 — Domstolen har nyligen uttalat sig i den riktningen i dom av den 13 januari 2000 i mål C-254/98, TK-Heimdienst (REG 2000, s. I-151), i vilken den inte godtog en invändning om rättegångshinder som framförts av sökanden i målet vid den nationella domstolen och enligt vilken ett förhandsavgörande saknade relevans för avgörandet av målet vid den nationella domstolen, som grundades just på den omständigheten att domstolens tolkning "inte (berör) andra medlemsstater än [den där den hänskjutande domstolen är belägen]". Domstolen fastställde att det "ankommer... uteslutande på den nationella domstol[en]... att mot bakgrund av de särskilda omständigheterna i målet bedöma såväl om ett förhandsavgörande är nödvändigt för att döma i saken som relevansen av de frågor som ställs till domstolen" och att "... domstolen [följaktligen] i princip [är] skyldig att meddela ett förhandsavgörande när de frågor som har ställts avser tolkningen av gemenskapsrätten" (se särskilt punkterna 11—14).

7 — I domslutet står nämligen att "artikel 30 i fördraget utgör hinder för att *en medlemsstat tillämpar* nationella bestämmelser *på importerade produkter* från en annan medlemsstat enligt vilka rätten att använda beteckningen yoghurt förbehålls färsk yoghurt och inte gäller för djupfryst yoghurt" (min kursivering).

8 — Förslag till avgörande föredraget den 23 mars 1995 i mål C-63/94, som avgjorts genom dom av den 11 augusti 1995 (REG 1995, s. I-2467), särskilt punkt 15.

mål som är anhängigt vid Tribunal de Belley råder emellertid inget tvivel om dess rent interna karaktär, både vad avser nationaliteten på det företag som producerar och distribuerar produkten och den ort där denna produceras och säljs. Förbudet för medlemsstaterna att enligt artikel 30 anta eller upprätthålla kvantitativa importrestriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan har således inte någon relevans.

Denna slutsats bekräftas av det faktum att, som den danska regeringen har erinrat om, andra tolkningsfrågor avseende bestämmelser om den fria rörligheten för personer, och inte den fria rörligheten för varor, inte har behandlats på samma sätt som frågorna i målet Pistre. I flera domar angående motsvarande frågor har domstolen nämligen inte tvekat att avstå från att besvara tolkningsfrågan på grund av att den saknat relevans och att den gemenskapsrättsliga bestämmelsen följaktligen inte varit tillämplig på de förhållanden som varit föremål för tvisten vid den nationella domstolen, detta just på grund av den nationella tvistens rent interna karaktär [9]. Det kan slutligen även ifrågasättas om sådana förhandsavgöranden som i målen Smanor eller Pistre verkligen kan vara avgörande för utgången i målet vid den hänskjutande domstolen. Gemenskapsrätten kan inte utgöra något hinder för verkan av nationella bestämmelser avseende rent interna förhållanden, inte ens när, som i målet Pistre, de (lokala) producenterna endast får använda en viss beteckning när det föreligger sådana råvaror, det vill säga sådana beståndsdelar i produkten som kommer från ett särskilt område på det nationella territoriet. Härav följer att den nationella domstolen, även om domstolen kommer fram till att den nationella lagstiftningen strider mot artikel 30, kan tillämpa dessa bestämmelser på de nationella företag som har för avsikt att producera och saluföra sina produkter på det nationella territoriet om det inte föreligger "handelstransaktioner inom gemenskapen" [10].

I det avseendet spelar det ingen roll att den nationella producentens skyldighet att iaktta särskilda tillverkningsnormer, som i förevarande mål och i målen Smanor och Pistre, på något sätt kan påverka importen (denna påverkan är dock endast potentiell och enligt min mening ganska avlägsen, i synnerhet vad avser förevarande mål och målet Smanor). Denna skyldighet tar sig uttryck i ett förbud att använda en beteckning för sådana varor som saknar vissa kännetecknande egenskaper och beträffande vilka en viss tillverkningsmetod således inte behöver iakttas. Nationella tillverkningsregler har i allmänhet inte till syfte att skydda den lokala produktionen, utan snarare att säkerställa att produktkvaliteten upprätthålls. Detta syfte sammanfaller enligt min mening med de allmänna målsättningarna för gemenskapsrätten i fråga om framställning och saluföring av jordbruksprodukter.

9 — Se upplysningsvis den rättspraxis som den danska regeringen nämner i det avseendet och närmare bestämt dom av den 3 oktober 1990 i de förenade målen C-54/88, C-91/88 och C-14/89, Nino m.fl. (REG 1990, s. I-3537), av den 28 januari 1992 i de förenade målen C-330/90 och C-331/90, López Brea och Hidalgo Palacios (REG 1992, s. I-323) och av den 5 juni 1997 i de förenade målen C-64/96 och C-65/96, Uecker och Jacquet (REG 1997, s. I-3171). Se, för ett motsatt resonemang, dom av den 12 juni 1986 i de förenade målen 98/85, 162/85 och 258/85, Bertini m.fl. (REG 1986, s. I-1885).

10 — Formuleringen är den som används i domen i målet Oosthoek's Uitgeversmaatschappij, se ovan fotnot 3.

8. På grundval av samtliga ovanstående överväganden anser jag, med hänsyn till den rent interna karaktären av den situation som är föremål för tvisten vid den nationella domstolen, att de gemenskapsrättsliga bestämmelser som den hänskjutande domstolen begär en tolkning av inte är tillämpliga på denna situation och att det inte är nödvändigt att domstolen meddelar ett förhandsavgörande om huruvida dessa bestämmelser är förenliga med de franska bestämmelserna om användningen av beteckningen emmentalerost.

Prövning i sak

Artikel 30 i EG-fördraget

9. För det fall domstolen väljer en annan lösning än den som just har föreslagits, måste den fastställa huruvida de franska bestämmelserna är förenliga med de primära gemenskapsrättsliga bestämmelserna om den fria rörligheten för varor enligt vilka det är förbjudet att hindra import av produkter från andra medlemsstater.

10. a) I gemenskapens rättsordning garanteras inte något särskilt skydd för den ifrågavarande beteckningen emmentalerost. Den är inte en skyddad ursprungsbeteckning enligt rådets förordning (EEG) nr 2081/92 av den 14 juli 1992 om skydd för geografiska och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel [11], och inget särartsskydd har heller beviljats avseende denna beteckning enligt rådets förordning (EEG) nr 2082/92 av den 14 juli 1992 om särartsskydd för jordbruksprodukter och livsmedel [12].

11. Enligt klaganden i målet vid den nationella domstolen, understödd av den tyska, den österrikiska och den nederländska regeringen, är det fråga om en generisk beteckning i den mening som avses i artikel 3.1 i förordning nr 2081/92. Förutom att registrering av generiska beteckningar är förbjuden enligt denna artikel anges där de faktorer som skall ligga till grund för ett avgörande huruvida en beteckning har blivit generisk. Faktorerna är de följande: "förhållandena i den medlemsstat som namnet kommer från och i de områden där produkten eller livsmedlet konsumeras, förhållandena i andra medlemsstater, berörd nationell lagstiftning och gemenskapslagstiftning". Ingen omständighet har framförts för att vederlägga denna synpunkt. I yttrandena från samtliga parter som har intervenerat tas tvärtom beteckningens generiska karaktär för given, i den meningen att denna inte är förknippad med produktionen på en viss ort och således inte

11 — EGT L 208, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 43, s. 153.

12 — EGT L 208, s. 9; svensk specialutgåva, område 3, volym 43, s. 160. Se även kommissionens förordning (EG) nr 1107/96 av den 12 juni 1996 om registrering av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar enligt förfarandet i artikel 17 i förordning nr 2081/92 (EGT L 148, s. 1). Med stöd av denna förordning åtnjuter de franska beteckningarna "emmenthal Est-Central" och "emmenthal de Savoie" skydd i egenskap av skyddade geografiska beteckningar.

med produktens geografiska härkomst, utan uteslutande med produktens egna (generiska) kännetecknande egenskaper, som är knutna till den omständigheten att produkten företer samma allmänna kännetecknande egenskaper eftersom mycket likartade tillverkningsmetoder används.

Av uppgifter från klaganden i målet vid den nationella domstolen, vilka bekräftas av kommissionen, framgår vad gäller tillverkningen av kantlös emmentalerost på gemenskapens territorium att denna osttyp framställs i Danmark och Tyskland och saluförs i Spanien. Det är således fullständigt klart att den franska lagstiftningen, enligt vilken rätten att använda denna beteckning endast tillkommer ostar med en guldgul till ljusbrun kant, kan medföra en restriktion för importen av emmentalerost som tillverkas i sagda medlemsstater.

12. Får dessa eventuella effekter på handeln inom gemenskapen till följd att åtgärden i fråga kan ifrågasättas med stöd av bestämmelserna i fördraget om den fria rörligheten av varor?

Domstolens rättspraxis beträffande tolkningen av bestämmelserna på området, vad gäller nationella åtgärder varigenom villkor för att använda en beteckning fastställs, lämnar inget utrymme för tvivel: domstolen, som tagit intryck av det vida begreppet åtgärder med motsvarande verkan, som knäsattes i domen i målet Dassonville, har dels fastslagit att medlemsstaten, för det fall beteckningen anses vara generisk på den gemensamma marknaden, inte har rätt att begränsa användningen till endast nationella produkter med bestämda kännetecknande egenskaper, dels att en stat inte genom att tillämpa de egna reglerna i fråga om beteckning av livsmedel får förbjuda införsel på dess territorium av en produkt som i enlighet med lagstiftningen på området i ursprungsstaten har samma beteckning.

Vad gäller den första aspekten, det vill säga begränsningarna av användningen av de generiska beteckningarna, skall erinras om att domstolen år 1981, när den avgjorde ett fördragsbrott avseende den italienska lagstiftning varigenom import och saluföring under beteckningen vinäger av produkter som inte var baserade på vin förbjöds, sedan den konstaterat att beteckningen var generisk, fastställde att det "skulle vara oförenligt med målsättningarna för den gemensamma marknaden, och särskilt med den grundläggande principen om fri

rörlighet för varor, att en generisk beteckning enligt nationell lagstiftning kan vara förbehållen endast en nationell sort till förfång för andra sorter, i synnerhet sådana som produceras i andra medlemsstater" [13].

13. Vad gäller den andra aspekten, som avser begränsning av användningen av beteckningar, hänvisas till domen i målet Deserbais [14], som vid upprepade tillfällen har åberopats av de intervenerande parterna i förevarande mål. Domstolen skulle i detta mål uttala sig om tolkningen av artikel 30 och följande artiklar avseende en fransk bestämmelse, enligt vilken användningen av beteckningen edamerost endast fick användas för de ostar som hade en lägsta fetthalt på 40 procent. EG-domstolen konstaterade inledningsvis att denna beteckning varken utgör en ursprungsbeteckning eller en geografisk ursprungsbeteckning. Dessa uttryck betecknar en produkt som kommer från ett bestämt geografiskt område. Domstolen noterade vidare att vid den i det nämnda målet aktuella tidpunkten, nämligen år 1988, saknades gemensamma regler om beteckningar för olika ostsorter i gemenskapsrätten. Domstolen drog således därav den slutsatsen att staterna har rätt att fastställa regler enligt vilka beteckning på ostar endast får användas om vissa tillverkningsbestämmelser iakttas. Domstolen noterade dock att det skulle vara "oförenligt med artikel 30 i fördraget och syftet att inrätta en gemensam marknad att utvidga tillämpningen av sådana regler till importerade ostar av samma sort, om dessa lagligen framställts och saluförts i en annan medlemsstat under samma generiska benämning men med en annan lägsta fetthalt" [15].

Av denna rättspraxis följer tydligt att även om medlemsstaterna bibehåller sin behörighet att utfärda bestämmelser om produkttillverkningen och således användningen av särskilda beteckningar kan sådana nationella bestämmelser dock inte omvandlas till förbud att saluföra och således att importera produkter med samma namn som de nationella produk-

13 — Dom av den 9 december 1981 i mål 193/80, kommissionen mot Italien (REG 1981, s. 3019), särskilt punkt 26. Se dessutom dom av den 12 mars 1987 i mål 178/84, kommissionen mot Tyskland (REG 1987, s. 1227; svensk specialutgåva, volym 9, s. 37), särskilt punkt 33 och följande punkter. Det skall påpekas att domstolen redan i dom av den 20 februari 1975 i mål 12/74, kommissionen mot Tyskland (REG 1975, s. 181; svensk specialutgåva, volym 2, s. 441), uttalade sig om en liknande nationell åtgärd, som emellertid begränsade användningen av den generiska beteckningen till produkter som inte endast var tillverkade enligt traditionella regler utan dessutom var framställda på det nationella territoriet. Domstolen ansåg vid det tillfället att den tyska lagstiftning, som förbehöll mousserande vin respektive druvsprit som framställts i Tyskland och som uppfyllde vissa bestämda kvalitetskrav beteckningarna "Sekt" och "Weinbrand", utgjorde en åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion, då dessa beteckningar varken utgjorde ursprungsbeteckningar eller härkomstbeteckningar och således enligt artikel 2.3 s i kommissionens direktiv 70/50/EEG av den 22 december 1969 (EGT L 13, 1970, s. 29) endast kunde förbehållas inhemska produkter (särskilt punkt 14).

14 — Dom av den 22 september 1988 i mål 286/86 (REG 1988, s. 4907; svensk specialutgåva, volym 9, s. 621).

15 — Punkt 12 i den ovan i fotnot 14 nämnda domen. Se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 oktober 1990 i mål C-210/89, kommissionen mot Italien (REG 1990, s. I-3697), och dom i målet kommissionen mot Frankrike (se ovan fotnot 4).

terna på grundval av att de importerade produkterna inte motsvarar de nationella tillverkningsreglerna. Produkterna, som vanligen märks i den ursprungliga medlemsstaten, måste nämligen kunna cirkulera fritt på hela gemenskapens territorium.

14. Den franska lagstiftning, till vilken den hänskjutande domstolen hänvisar, är jämförbar med den som var i fråga i målet Deserbais. Det råder nämligen inget tvivel om att den franska lagstiftningen, enligt vilken det är förbjudet att använda beteckningen emmentalerost för kantlösa ostar, i likhet med lagstiftningen om beteckningen edamerost, utgör ett verkligt eller potentiellt hinder för saluföring i Frankrike av en ost som lagligen tillverkats och framställts i en annan medlemsstat. Lagstiftningen utgör således en åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion i den mening som avses i artikel 30 i EG-fördraget.

15. b) Den franska regeringen har hävdat att dess lagstiftning är rättsenlig och gjort gällande att den är tillämplig uteslutande på inhemska produkter, eftersom den avser tillverkning och inte saluföring av emmentalerost. Till stöd för denna tolkning av den nationella lagstiftningen har den franska regeringen angivit att försäljningsflödet av kantfri emmentalerost till Frankrike med tiden ständigt har ökat. Den franska regeringen har därav dragit slutsatsen att det inte finns något hinder för import och därpå följande saluföring. Den franska regeringen erinrar om att det i det ovannämnda i målet vid den nationella domstolen omtvistade dekretet nr 88-1206, i artikel 18, dessutom stadgas att dess bestämmelser inte utgör något hinder för "tillämpning av de särskilda reglerna om tillverkning, sammansättning, beteckning och märkning som gäller för ostar som har en ursprungsbeteckning". Den franska lagstiftningen ger snarare upphov till omvänd diskriminering. Den missgynnar franska tillverkare jämfört med utländska tillverkare och kan således inte endast av denna anledning anses som en åtgärd med motsvarande verkan som en restriktion för handeln inom gemenskapen med jordbruksprodukter.

16. Enligt min uppfattning är dessa synpunkter från den franska regeringen inte relevanta för den tolkning av gemenskapsrättsliga bestämmelser som domstolen skall göra. Det ankommer nämligen inte på EG-domstolen att fastställa tillämpningsområdet för nationell lagstiftning. Detta gäller även när, som i förevarande mål, tillämpningen av nationella regler på importerade varor faktiskt ifrågasätts.

I beslutet om hänskjutande i förevarande fall har den nationella domstolen tolkat den nationella lagstiftningen på så sätt att den

"innebär förbud mot tillverkning och *saluföring i Frankrike* (min kursivering) av en kantlös ost med beteckningen emmentalerost" [16]. Domstolen kan enligt min mening inte avvika från denna tolkning av de franska bestämmelserna, om den inte mot bakgrund av åtgärdens nuvarande eller potentiella verkningar finner faktorer som faktiskt motsäger den tolkning av bestämmelsen som den hänskjutande domstolen har givit. Sådana faktorer framgår emellertid säkerligen inte av det förhållandet att kantlös emmentalerost faktiskt fortlöpande importeras till Frankrike. Om man håller sig till ordalydelsen i den franska bestämmelsen kan det nämligen inte uteslutas att de administrativa myndigheterna har tillämpat, eller kommer att tillämpa, den nationella bestämmelsen på så sätt att den fria saluföringen av nämnda produkt under beteckningen emmentalerost förbjuds eller på något sätt förhindras.

17. c) Den franska regeringen har dessutom gjort gällande att den omtvistade nationella lagstiftningen har antagits i enlighet med en konventionsbestämmelse. I Stresakonventionen om användning av ursprungsbeteckningar och beteckningar på ostar, som undertecknades den 1 juni 1951 av Frankrike, Nederländerna, Österrike, Danmark, Italien och Schweiz, anges de särskilda kännetecknande egenskaper för ostar som förbehålls beteckningen emmentalerost. Närmare bestämt krävs det enligt artikel 4 i bilaga B att emmentalerost skall ha "en guldgul till ljusbrun kant som är hård och torr" [17].

Vad avser detta argument är det tillräckligt att notera att Stresakonventionen, i egenskap av internationell överenskommelse som slutits före EG-fördragets ikraftträdande mellan vissa medlemsstater och ett tredje land, inte har någon tvingande verkan i förhållandet mellan medlemsstaterna och således inte befriar dem från de förpliktelser som följer av den primära och den sekundära gemenskapsrätten. Enligt artikel 234 i fördraget (nu artikel 307 EG) är det visserligen uteslutet att bestämmelserna i fördraget skulle kunna äventyra de rättigheter och förpliktelser som följer av tidigare avtal, men i bestämmelsen i fråga åläggs medlemsstaterna att undanröja allt i avtalsbestämmelserna som är oförenligt med gemenskapsrätten. Förhållandena mellan medlemsstaterna och tredje länder

16 — Se särskilt tolkningsfrågan på sidan 7 i beslutet.

17 — Den franska regeringen har i sitt yttrande även hänvisat till den Codex alimentarius, som upprättats gemensamt av Förenta nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation och WHO, i vilken anges att en ost kan säljas under beteckningen emmentalerost om den framställs som en rund ost som väger minst 50 kg eller som en rektangulär ost, med eller utan kant, som väger minst 30 kg. Frånsett den omständigheten att det enligt Codex alimentarius inte är uteslutet att kantlös ost kan ha beteckningen emmentalerost delar jag den uppfattning som domstolen framförde i domen i målet Deserbais som svar på argumenten från den nederländska regeringen, som hade åberopat samma internationella källa, nämligen att standarderna i Codex alimentarius syftar till "att tillhandahålla uppgifter som gör det möjligt att bestämma produkternas typiska egenskaper. Det förhållandet att en produkt inte till fullo överensstämmer med den föreskrivna standarden innebär emellertid inte i sig att saluföring av produkten kan förbjudas."

förblir följaktligen oförändrade enligt denna artikel [18].

18. d) Det skall slutligen noteras att den franska regeringen inte har åberopat något tvingande krav för att motivera den restriktiva åtgärden, utan nöjt sig med att göra gällande att förekomsten av en kant förutsätter mer krävande tillverkningsmetoder. Kanten ökar nämligen förlusten av fett samt de personalkostnader som har samband med förädlingen, särskilt på grund av det faktum att ostarna måste vändas, tvättas och borstas innan de förpackas. Dessa moment medför en höjning av detaljhandelspriset för emmentalerosten med cirka 1,5 FRF per kilo.

Av dessa förhållanden följer enligt min uppfattning inte att förekomsten av en kant på emmentalerostar motiverar en annan beteckning. I båda fallen tillverkas osten av samma råvaror och enligt i huvudsak samma kriterier, och slutprodukten motsvarar den som traditionellt är känd under namnet emmentalerost. Som domstolen med rätta har fastställt i sin dom i målet Deserbais kan en åtgärd som innebär förbud mot användningen av en viss beteckning, som däremot är tillåten i en annan medlemsstat, endast anses motiverad och därmed rättsenlig i den mening som avses i fördragets bestämmelser för det fall den importerade produkten "i så hög grad avviker, vad gäller sammansättning eller tillverkning, från de produkter som normalt är kända under denna beteckning inom gemenskapen att den inte kan anses tillhöra samma produktkategori" [19].

Det skall i det avseendet erinras om att det i artikel 5.1 i rådets direktiv 79/112/EEG av den 18 december 1978 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om märkning, presentation och reklam i fråga om livsmedel [20] i ändrad lydelse enligt direktiv 97/4/EG [21] stadgas att om det saknas särskilda bestämmelser på gemenskapsnivå skall försäljningsnamnet vara det namn som är vedertaget i ursprungsstaten vid tidpunkten för försäljning till konsumenterna och att detta inte får användas i den medlemsstat där saluföringen sker. Detta gäller dock endast "när den produkt som betecknas i fråga om sammansättning eller framställning skiljer sig så mycket från den produkt som är känd under det namnet"

18 — Även i denna fråga hänvisas till den vid upprepade tillfällen omnämnda domen i målet Deserbais. I punkterna 17 och 18 i domen anges följande: "[S]yftet med artikel 234 första stycket i fördraget [är], såsom domstolen redan har fastställt, att i enlighet med folkrättens principer klargöra att tillämpningen av fördraget inte påverkar den berörda medlemsstatens åtagande att respektera tredje lands rättigheter enligt ett tidigare avtal och att uppfylla motsvarande förpliktelser... Om det som i förevarande fall inte är fråga om tredje lands rättigheter kan en medlemsstat därför inte åberopa bestämmelserna i en sådan tidigare konvention för att rättfärdiga restriktioner för saluföringen av produkter från en annan medlemsstat, när saluföringen av dessa är tillåten enligt principen om fri rörlighet för varor i fördraget." Se, för ett liknande resonemang, dom av den 27 februari 1962 i mål 10/61, kommissionen mot Italien (REG 1962, s. 1), och av den 14 oktober 1980 i mål 812/79, Burgoa (REG 1980, s. 2787; svensk specialutgåva, volym 5, s. 313).

19 — Se punkt 13 och, för ett liknande resonemang, domen i målet Smanor (ovan fotnot 6), punkt 25, och domen i målet kommissionen mot Frankrike (ovan fotnot 4).

20 — EGT L 33, s. 1; svensk specialutgåva, område 15, volym 2, s. 130.

21 — Europaparlamentets och rådets direktiv av den 27 januari 1997 om ändring av direktiv 79/112 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar om märkning, presentation och reklam i fråga om livsmedel (EGT L 43, s. 21).

att ytterligare information på etiketten inte är tillräcklig "för att säkerställa att konsumenterna i den medlemsstat där varan saluförs ges korrekt information" (punkterna b och c).

Om, som den franska regeringen hävdar, skillnaden mellan produktionskriterierna medför skillnader i produktens kvalitet, är det enligt min uppfattning dock motiverat att vidta åtgärder som, även om de inte innebär förbud mot användning av namnet, underrättar konsumenten om skillnaden, detta i synnerhet med hänsyn till det faktum att det vid försäljningen till den slutliga konsumenten kan visa sig vara svårt (vid försäljning av färdigpackade portioner) att skilja mellan emmentalerost med eller utan kant. Med hänsyn till att endast en uppgift om produktionsort, som i vart fall redan finns på etiketten, i förevarande fall inte räcker för att skilja kantlös emmentalerost från emmentalerost med kant, eftersom båda typerna av ost kan tillverkas i samma stat, skulle en nationell åtgärd, varigenom en skyldighet ålades att med uppgifter på etiketten informera den slutliga konsumenten om kanten enligt min uppfattning vara motiverad och proportionerlig i förhållande till dess målsättning, i synnerhet vid försäljning av färdigpackade portioner.

Artikel 34 i EG-fördraget

19. Kommissionen har också ställt sig frågan vilka verkningar lagstiftningen i fråga har på exporten av fransk emmentalerost, med hänsyn till att tillverkningsförbudet i praktiken innebär ett förbud att exportera kantlös ost som framställts i Frankrike. Kommissionen, som hänvisar till domen i målet Groenveld av år 1979 [22] kommer till den slutsatsen att det i förevarande mål inte förekommer omständigheter som utgör åsidosättande av artikel 34, eftersom de nationella bestämmelserna inte har en särskild restriktion för export av emmentalerost som föremål eller som verkan.

Jag delar denna inställning. Det kan nämligen erinras om att domstolen, alltsedan ovannämnda dom i målet Groenveld, har tolkat artikel 34 på så sätt att sådana nationella åtgärder som utan åtskillnad är tillämpliga på inhemska produkter och på exporterade produkter och som, indirekt, kan medföra någon slags effekt på försäljningen av produkter avsedda för export inte omfattas av tillämpningsområdet för den ovannämnda artikeln, och således har domstolen funnit att endast sådana åtgärder som "särskilt förhindrar exportflödena" och därmed medför "en skillnad i behandling mellan en medlemsstats inhemska handel och dess exporthandel, för att på så sätt säkerställa en särskild

22 — Dom av den 8 november 1979 i mål 15/79, Groenveld (REG 1979, s. 3409). Se, för ett liknande resonemang, bland många andra, dom av den 7 februari 1984 i mål 237/82, Jongeneel Kaas m.fl. (REG 1984, s. 483; svensk specialutgåva, volym 7, s. 489), och av den 24 mars 1994 i mål C-80/92, kommissionen mot Belgien (REG 1994, s. I-1019).

fördel för den inhemska produktionen eller för den berörda statens inre marknad, till förfång för andra medlemsstaters produktion eller handel" [23] utgjorde åtgärder med motsvarande verkan som exportrestriktioner. Den skillnad i behandling som följer av åtgärder som direkt eller indirekt avser import i förhållande till de åtgärder som däremot ger effekter på exporten är uppenbar. Alltsedan domen i målet Dassonville har artikel 30 nämligen tolkats på så sätt att den är tillämplig på alla nationella åtgärder som har någon som helst verkan på handeln med en produkt, oberoende av de verkliga följderna och deras betydelse för importen, medan tolkningen av artikel 34 alltid har förknippats med lagstiftningens särskilda verkningar på exporten av produkterna och på förekomsten av diskriminering mellan systemen för export respektive för saluföring i produktionslandet [24].

Jag anser att denna domstolens inriktning skall fastställas. Att bland de åtgärder som hindrar handeln inom gemenskapen inbegripa alla de åtgärder som på något sätt missgynnar tillverkningen och därmed försäljningen av nationella produkter som potentiellt kan vara avsedda för export skulle innebära att det fastställdes att gemenskapsrätten om fri rörlighet för varor berörde varje nationell bestämmelse som innebär någon som helst diskriminering vad avser framställningen och försäljningen av nationella produkter. En vidsträckt tolkning av artikel 34 skulle med andra ord nagga en grundläggande princip i rättssystemet, som har gjort det möjligt att förverkliga den inre marknaden, i kanten. Denna princip består i att inte bland dem av medlemsstaternas förpliktelser som är knutna till integrationsprocessen inbegripa förbudet att anta eller att bibehålla alla sådana åtgärder som försätter nationella medborgare, produkter, kapital eller tjänster i en sämre ställning än medborgare, produkter, kapital eller tjänster som härrör från andra medlemsstater och detta uppenbarligen i avsaknad av sådana sektoriella gemenskapsbestämmelser som i allmänhet finns i sekundärrättsliga rättsakter [25].

På grundval av dessa överväganden anser jag följaktligen att den ifrågavarande franska lagstiftningen inte utgör en åtgärd med motsvarande verkan som en exportrestriktion i den mening som avses i artikel 34 i EG-fördraget.

23 — Punkt 7.

24 — Det skall dock påpekas att domstolen i dom av den 15 april 1997 i mål C-272/95, Deutsches Milch-Kontor (REG 1997, s. I-1905), vid första anblicken förefaller att till artikel 34 utvidga det begrepp om åtgärd med motsvarande verkan som en importrestriktion som angavs i domen i målet Dassonville, eftersom domstolen i punkt 24 förklarar att förbuden enligt artiklarna 30 och 34 i fördraget "omfattar varje handelsregel som direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt, kan utgöra hinder för handeln inom gemenskapen".

25 — Med avseende på så kallad omvänd diskriminerings rättsenlighet hänvisas bland annat till domstolens dom av den 23 oktober 1986 i mål 355/85, Driancourt (REG 1986, s. 3231), och av den 18 februari 1987 i mål 98/86, Mathot (REG 1987, s. 809).

Förslag till avgörande

20. Mot bakgrund av ovanstående föreslår jag att domstolen skall besvara tolkningsfrågan från Tribunal de Belley på följande sätt:

1 a) Artikel 30 i EG-fördraget (nu artikel 28 EG) och följande artiklar är inte tillämpliga på sådana rent interna förhållanden i en medlemsstat såsom situationen för ett företag som är etablerat i en medlemsstat och som förbjuds att tillverka och saluföra sina egna produkter på det nationella territoriet med stöd av en nationell lagstiftning om användning av en beteckning.

För det fall domstolen skulle välja en annan lösning än den som föreslagits under 1.a anmodar jag domstolen att besvara samma tolkningsfråga på följande sätt:

1 b) Artikel 30 i EG-fördraget (nu artikel 28 EG) utgör hinder för en nationell bestämmelse, enligt vilken det utgör en förutsättning för rätten att beteckna en typ av ost som emmentalerost att denna har en hård guldgul kant.

2) Artikel 34 i EG-fördraget (nu artikel 29 EG) utgör inte något hinder för en nationell bestämmelse enligt vilken det utgör en förutsättning för rätten att beteckna en ost som emmentalerost att denna har en hård guldgul kant.